
PLATFORMA TRI SLOBODE

SLOBODA UDRUŽIVANJA
SLOBODA OKUPLJANJA
SLOBODA IZRAŽAVANJA

Tri slobode pod lupom

Prikaz slučajeva kršenja sloboda udruživanja, okupljanja i izražavanja u Srbiji 31.mart -02. april 2020. godine

Sloboda udruživanja, okupljanja i izražavanja

1. Vlada Republike Srbije usvojila je [zaključak](#) kojim se za obaveštavanje javnosti o stanju i posledicama zaraze korona virusom ovlašćuje [isključivo Krizni štab](#), odnosno da sva obaveštenja javnosti daje predsednica Vlade ili lica koja ovlasti Krizni štab. Zaključkom se predviđa da se obaveštenja o preduzetim zdravstvenim merama i drugim informacijama data od strane neovlašćenih lica ne mogu smatrati pouzdanim i da otvaraju mogućnost za primenu propisa koji se odnose na mogućnost pozivanja na odgovornost i snošenje pravnih posledica zbog širenja dezinformacija u period vanrednog stanja. Ovo rešenje nije u skladu sa apelima eksperata Ujedinjenih nacija, kao ni apelom predsednica Evropske komisije [Ursule fon der Lajen](#) da se novinarima omogući nesmetan rad kako bi se građanima obezbedio pristup ključnim informacijama. [Nezavisno udruženje novinara Vojvodine](#), [Nezavisno udruženje novinara Srbije](#), [Udruženje novinara Srbije](#) i [Nacionalna koalicija za decentralizaciju](#) zatražili su hitno ukidanje ovog zaključka upozoravajući da se njegovom primenom uvodi cenzura i uskraćuje pravo na informisanje građanima Srbije. Slične ocene iznete su u saopštenju fondacije [Slavko Ćuruvija](#) naglašavajući da će najveću štetu trpeti lokalni mediji koji će biti onemogućeni da rade svoj posao.

Donošenjem ovog zaključka Srbija se izdvojila kao jedinstven primer eksplicitnog uvođenja cenzure u Evropi što je izazvalo burne reakcije, kako u Srbiji tako i u okviru međunarodne zajednice. [Predstavnik OEBS za slobodu medija Arlem Dezir](#) i [šef Misije OEBS u Srbiji Andrea Oricio](#) izrazili su zabrinutost zbog ove odluke Vlade Srbije ukazujući da je pravovremeno i istinito informisanje od velikog značaja u borbi protiv korona virusa. Samo nekoliko dana nakon donošenja, [premijerka Ana Brnabić](#) najavila je ukidanje ove odluke, ali kao motiv za takvu odluku nije navela očiglednu nezakonitost ovog akta već želju da se „ne dozvoli da se baci senka na sve dobro što je urađeno“

2. Novinarka portala Nova.rs [Ana Lalić](#) privedena je nakon objavljivanja [teksta](#) o lošem stanju u kojem se nalazi Klinički centar Vojvodine, kao i o uslovima rada zaposlenih i nedostatku adekvatne medicinske opreme. Prilikom [privođenja](#) pripadnici policije su izvršili pretres stana i zaplenili laptop i mobilne telefone. Njoj je određeno [policijsko zadržavanje](#) do 48 sati, ali je u ranim jutarnjim satima [puštena na slobodu](#). Ovaj događaj je izazvao reakcije brojnih organizacija i pojedinaca, a među njima i [Ane Pisonero](#),

portparolke za proširenje i susedsku politiku Evropske unije koja je izrazila zabrinutost zbog hapšenja novinarkе, kao i [predstavnikа OEBS-a Harlema Dezira](#) koji je istakao da je neophodno obezbediti normalne uslove za rad medija. Kompanija „[United media](#)“ u okviru koje posluje portal Nova.rs najavio je da će o ovom slučaju obavestiti sve evropske zvaničnike i medijske organizacije širom sveta, dodajući da će nastaviti da građanima svakodnevno saopštavaju istinu bez obzira na to da li se to sviđa vlastima u Srbiji.

Ovim povodom oglasila se i [grupa organizacija civilnog društva](#) tražeći od države da svoje resurse usmeri na borbu protiv korona virusa, a ne protiv slobode medija. Ističe se i kako ovakvo tretiranje novinara ne samo da direktno predstavlja kršenje slobode medija, nego stvara efekat zastrašivanja za sve novinare u Srbiji, koji su ključna tačka za adekvatno informisanje građana i građanki ove zemlje.

3. I pored brojnih prijava, na društvenoj mreži Fejsbuk se i dalje pod imenom „ Covid 19- Serbia“ vrši obračun sa neistomišljenicima i novinarima koji profesionalno obavljaju svoj posao. Nove žrtve javnog etiketiranja bili su bivši poverenik za informacije od javnog značaja [Rodoljub Šabić](#), koji se optužuje za širenje lažnih vesti, kao i novinarka [Ana Lalić](#) koja je prethodno bila uhapšena zbog teksta o stanju u kojem se nalazi Klinički centar Vojvodine.

4. Televizija N1 ponovo se našla na meti napada tabloida bliskih vladajućoj stranci zbog rada novinara i izveštavanja sa konferencije za medije povodom aktuelne krize u vezi sa pandemijom korona virusa. Novinarka te televizije Žaklina Tatalović je izazvala veliku pažnju javnosti postavljanjem pitanja zbog čega su članovi Kriznog štaba prethodnog dana demonstrativno napustili konferenciju za medije, a nedugo zatim neki od njih gostovali na televiziji „Pink“ i da li su time ugrozili pravo na informisanost svih građana. Kao reakcija na tu situaciju usledili su napadi od strane dnevnog lista Informer i njihovog glavnog urednika Dragana Vučićevića. [Vučićević](#) je na svom tviter profilu novinarku optužio da je „bolesna hejterka“ i plaćenica Dragana Đilasa i Dragana Šolaka. Međutim, meta napada istog čoveka bio je i direktor programa televizije N1 [Jugoslav Ćosić](#) kojeg Vučićević optužuje da je „šiptarski plaćenik“. Žaklina Tatalović i Jugoslav Ćosić našli su se i na [naslovnoj strani lista Informer](#) koji ih je optužio da su „bolesni hejteri koji napadaju lekare“. Nažalost, ovakvi napadi nisu nikakva novost i njihovoj učestalosti svakako doprinosi i odsustvo reakcije nadležnih organa, koji na taj način ohrabruju tabloide da nastave sa etiketiranjem i vređanjem neistomišljenika.

5. Od samog početka krize, a naročito od proglašenja vanrednog stanja, lokalni mediji se suočavaju sa velikim poteškoćama u redovnom funkcionisanju. Osim odbijanja pružanja informacija od strane nadležnih, u prvom redu gradskoj ili opštinskoj upravi ili upravi zdravstvenih ustanova, njihov položaj je dodatno otežan donošenjem Zaključka o informisanju stanovništva o stanju i posledicama zarazne bolesti Covid-19 kojim se vrši potpuna centralizacija obaveštavanja javnosti. S tim u vezi, javnost u pojedinim mestima u Srbiji je uznemirena zbog prestanka objavljivanja informacija o broju zaraženih i hospitalizovanih, poput situacije u gradu Nišu. [Novinari Južnih vesti](#) pokušali su da dobiju informacije iz kabineta gradonačelnika Darka Bulatovića, ali im je saopšteno da da nakon donošenja Zaključka Vlade informacije mogu da potraže samo u Kriznom štabu. Kao posledica neobjavljivanja zvaničnih informacija počeli su da se javljaju [neproverene priče](#) o velikom broju zaraženih i umrlih, što je osim nepoverenja u zvanične podatke dovelo i do uznimeranja javnosti. Strategija da se umesto pravovremenih objavljivanjem pouzdanih informacija protiv lažnih vesti koristi cenzura, samo je pogoršala i onako teško stanje u većini mesta u Srbiji. Na to su upozorili i novinari iz [Šumadijskog okruga](#), kao i iz [Timočke krajine](#) i drugih delova istočne Srbije.

Pored toga, sve češće se pojavljuje sumnja u zvanične informacije, pre svega u pogledu načina prenošenja zaraze u pojedinim ustanovama. S tim u vezi, doktor zaposlen u Opštoj bolnici u Čupriji, [Predrag Drenovaković](#), tvrdi da su objavljene neistine o načinu na koji je došlo do zaraze u toj ustanovi. Naime, Drenovaković tvrdi da se slučaj zaraze njegovih kolega ne može smatrati „uvezenim slučajem“ (odnosno time da su se zarazili van radnog vremena) već da su je to direktna posledica rada sa kolegom Goranom Ivankovićem koji je preminuo od posledica korona virusa. Takođe tvrdi da je do širenja virusa došlo i zbog loših uslova i loše organizacije rada.

6. Odeljenje za suzbijanje visokotehnološkog kriminala uhapsilo je osumnjičenog za širenje [lažne vesti o uvođenju dvadesetčetvoročasovnog „policijskog časa“](#). Javnost u Srbiji je bila zbunjena i uznemirena nakon što je veliki broj građana putem SMS poruke „obavešten“ o navodnom uvođenju celodnevnog policijskog časa, što je ubrzo demantovano od strane ministra unutrašnjih poslova

7. Društvena mreža [Twitter](#) saopštila je da je izbrisala 8558 „bot“ naloga koji su služili za promociju vladajuće Srpske napredne stranke i njenog lidera i predsednika Srbije Aleksandra Vučića. Pored toga, ti nalozi su neretko korišćeni u cilju besprizornog vređanja i etiketiranja političkih neistomišljenika.

8. [GONGO organizacija „Savet za monitoring, ljudska prava i borbu protiv korupcije Transparentost“](#), na čelu sa generalnim sekretarom Mariom Spasićem oglasili su se povodom hapšenja novinarkе portala Nova.rs kako bi upozorili glavne urednike na obavezu da se pridržavaju zakonskih propisa i da se uzdrže od prenošenja informacija od neimenovanog izvora. Istovremeno, istakli su kako „treba razumeti Vladu Srbije“ zbog teške situacije uzorokovane pandemijom korona virusa. Više je nego jasno da je glavni cilj ovog saopštenja bio da se relativizuje problem progona nepodobnih novinara i time ublaži revolt koji je u domaćoj i međunarodnoj javnosti izazvalo hapšenje novinarkе Ane Lalić.

Ostale slobode

Tokom vanrednog stanja Građanske inicijative će izveštavati i o kršenjima ostalih ljudskih prava.

1. Nastavljena je praksa ekspresnog donošenja [osuđujućih presuda](#) zbog kršenja mera samoizolacije, kao i sprovođenja sudskog postupka putem aplikacije „Skype“ što je izazvalo oštre reakcije advokata koji tvrde da se na taj način krši pravo na pravično suđenje. [Zaštitnik građana Zoran Pašalić](#) istakao je da pravo na pravično suđenje ne podleže mogućnosti ograničavanja ni u toku vanrednog stanja i pozvao Ministarstvo pravde da preduzme mere da bi se omogućila komunikacija između okrivljenog i branioca u posebnoj prostoriji, bez prisustva trećih lica, uz vršenje nadzora samo gledanjem a ne i slušanjem, bez ograničenja trajanja komunikacije na 30 minuta, u cilju stvaranja neophodnih uslova za obavljanje poverljivog razgovora i pripremanja odbrane okrivljenog

2. [Jovana Popović](#) iz Kikinde koja uhapšena zbog navodnog kršenja mere karantina nakon povratka iz Crne Gore i dalje se nalazi u pritvoru nakon što je Osnovni sud u Kikindi odbio žalbu koju je podneo njen branilac. Podsećamo, Jovana Popović je široj javnosti postala poznata izvođenjem pesme u kojoj se iznose kritike na račun vlasti, a istu je izvodila na velikom opozicionom skupu kao i na građanskim protestima u Beogradu. To dodatno upućuje na sumnju da se, osim o primeni nesrazmernih mera, radi o primeru političke odmazde zloupotrebom ovlašćenja u toku vanrednog stanja.

3. [Koalicija za dobročinstvo](#) uputila je Vladi Republike Srbije i Savetu za filantropiju predlog sedam mera čija primena bi omogućila efikasnije pružanje pomoći najugroženijem stanovništvu. Na bazi potreba civilnog društva, dobre prakse iz drugih zemalja, kao i konsultacija sa relevantnim akterima predloženo je formiranje radnog tela pri Savetu za filantropiju čija bi uloga bila koordiniranje saradnje sa civilnim društvom. Pored toga predviđaju se mere privremenog ukidanja PDV-a na doniranje hrane, odnosno povraćaja PDV-a neprofitnim organizacijama koje doniraju robe i usluge. Takođe ističu potrebu stimulisanja građana da pomognu svojim donacijama, kao i promovisanja Uputstva za ostvarivanje poreskih olakšica za donatore. Na kraju, insistira se na uvođenju PayPal donacija i obezbeđivanju dozvola za kretanje zaposlenima u neprofitnom sektoru.